

ALBINA CARPATILOR

Apare 1 colă și jumătate pe săptămână. ABONAMENTUL pentru Austro-Ungaria: pe an 9 fl., pe 6 luni 4 fl. 40 cr., pe 3 luni 2 fl. 40 cr.; pentru România: pe an 20 lei, pe 6 luni 11 lei, pe 3 luni 6 lei. — Un număr 20 cr. sânt 45 bani. — Un volum à 6 cote 70 cr. sânt lei 1'70. — La 10 exemplare 1 rabat. Abonamentele se fac la editorul Visarica Roman în Sibiu, la colectanți, la oficiile postale și la toate librăriile.

Viața lui Onufriu,

Roman,
de Theochar Alexi.

(Fine.)

Ca și prevenitul seî inculpatul care, până a se înfățișa dinaintea judei, își prepară purtarea, vorbele și răspunsurile sale, așa îmi preparasem și eu cu mare grijă tot ce aveam să spun Elisei.

Dar când mă vedui în fine față cu dînsa uitai de tôte. Elisa nu prea se schimbuse. Era ceva mai palidă, ceva mai trasă la obraz, dar privirea ei cea blîndă nu se schimbuse.

Vedîndu-mă intrînd la dînsa, mă întîmpină ca pe un prietin vechiu, fără nici un semn vederat de emoțiune.

Îmi tinse mîna de binevenire. Eu luaî acea mîna, dar o luaî tremurînd.

— Bine ai venit Domnule Onufrie, — țise Elisa. — De mult, încă din ora în care ai sosit în Bucuresci, te-am așteptat. Credeam că vei veni să ședî la noi de vreme ce tôte ostenela Domniei-tale țî se trage din noi.

Cînd chibzuisem eu vorbele și răspunsurile mele, nu mă gîndisem nici de cum, că Elisa mă va întîmpina cu această liniște sufletescă, cu acest aer de tôte țilele, cu această cordialitate. Eu presupusesem, că Elisa se va arêta emoționată în ore care chip, că se va arêta mîhnită, seî încîntată. Astfel cređusem eu, dar nici decum nu mă așteptam la o primire de asemenea natură, ca între doi cunoscuți, cariî nu s'au vedut de vre-o cîtva timp, și cariî acum se întîlnesc din cauza afacerilor.

Décă Elisa s'ar fi arêtat tristă, orî decă s'ar fi arêtat veselă, emoționată cu un cuvînt, eu aș fi știut ce să-î spun, că-cî mă preparasem pentru amîndouê casurile. Dar așa rêmăsei mut dinaintea ei, ca un om fără creștere.

Elisa observînd nedumerirea mea, se încercă a mă pune în stare de a-mî reveni érăși în fire și țise:

— Pôte doresci să vorbescî lui Iancu?

— Nu, dîmnă, — rîspunsei eu luptîndu-mă în contra agitațiunei mele, — acum în acest minut nu am această dorință, pôte mai tîrđiî.

— Trebuie să știî Domnule Onufrie, că Iancu, care era tăcut încă pe cînd te-ai dus Domnia-ta din Bucuresci, acum nu mai vorbesce cu nimeni, nici chiar cu mine, — țise Elisa invitîndu-mă cu mîna să șed lîngă dînsa pe un scaun.

— Șii, — rîspunsei eu fără a precugeta mult ceea ce țiceam și așezîndu-mă cu sfilă pe scaunul indicat.

— Șii și Domniata? Vei fi aflat din prăvăliă, — țise Elisa cîndu-se după tôte aparința de cursul pe care-l dase conversațiunei, că-cî începuse a o gena.

Eu însă din contra prinsei puțină inimă, că-cî pentru mine vorba noastră luase un drum încuragiător, îmi da ocaziune să aplic planul pe care mi-l făcusem mai nainte. Rîspunsei dar Elisei:

— Nu, Dîmnă mea, n'am aflat din prăvăliă că-cî pe acolo nu m'am ocupat de sôrtea lui Iancu, n'am vorbit de el ceea ce ar fi fost prea nedelicat din parte-mî. Eu cunosc starea lui dela el însuși, de vreme ce mî-a scris.

La această descoperire, fața Elisei pentru prima oră în conversațiunea noastră esprimă o stare sufletescă deosebită, mirarea.

Observînd efectul vorbelor mele, nu mă oprîi nici de cum, ci urmaî a-mî îndeplini planul, pe care începusem a-l pune în lucrare, continuînd cu vorba astfel:

— Da, Iancu mî-a scris Décă îmi permitiî a-ți face împărtășiri mai întîme, împărtășiri care te privesc pe Domnia-ta în același grad ca pe mine, atunci îți voiî spune, că motivul principal al prezenței mele în Bucuresci, fu chiar cuprinsul acelei epistole.

— Eu am cređut, — țise Elisa cu un aer rece, —

că Domnia-ta ai venit, precum îmi spuse nenea Gligore, pentru a regula afacerile prăvăliei, ceea ce ai și făcut, cumpărând marchetănia pe sama Domniei-tale, pentru care fapt am datoriat a-ți gratula după cuviință.

Cuvintele Elisei, și mai cu samă rēcēla cu care le rostise, mă iritară și-mi curmară sfiala.

— Dómnă, vė înșelați, — isbucni eu, — vė înșelați înputându-mi asemenea motive speculative. Cred că trecutul meū vė póte fi destulă dovadă, despre intențiunile mele, care nici odată n'au ținut la paza intereselor mele proprii.

— Domnule Onufrie — observă Elisa nelinștită, — eu nu am voit a-ți atribui prin vorbele mele nici un rău. Știu prea bine că Domnia-ta nu cauți la interes, dar cauți cu atât mai mult la amor propriu.

— Adică, după părerea Domniei-tale, eu mă iubesc pe mine însumi înainte de toate, — adăosei eu supărat de cumpetul rece al acestei femei, pentru care în acest moment aș fi fost gata a jertfi totă fericirea mea atât cea de pre-pamēt, cât și cea din raiu. — Acēsta ai voit să ȳici prin cuvintele Domniei-tale, nu e așa, — întreba eu.

— Domnia-ta o spu, — răspunse Elisa.

— Eu spun și Domnia-ta cređi, — urma eu, — însē te înșeli. Te rog cetesce acēstă epistolă, și află că numai pasagiul din urmă, acel pasagiū, care vorbește despre Domnia-ta m' a putut decide a veni și a mă așeza éraš în București.

La aceste cuvinte tinsei Elisei epistola lui Iancu, acea epistolă pe care o cunoșceți și Domnia-vóstră, și care mă chiema să vin, să ieu pe Elisa de soție.

Elisa ceti epistola. Eu pindii pentru a observa impresiunea produsă asupra ei prin acēstă lectură. Urmele acestei impresiuni erau ca și nule, seú ochii mei nu erau destul de ageri pentru a ceti în fața acestei femei, care avea o inimă ca de oțel.

Nuamă când ajunse la cele din urmă cuvinte, la acele cuvinte, care mă scosera din minți și care, după cum sciți, sunau astfel: „te rog să-ți repari greșēla, să vii să iei pe Elisa de soție, pe Elisa, care te-a iubit și care póte te iubesc încă și astăđi“, numai atunci mi se păru că sclipi din ochi și-și strînse puțin buzele, precum face cineva, când voesce să rețină o durere.

Însē și acēstă impresiune trecu ca un fulger, așa încât nu sciū nici până astăđi decă fusese în adevăr astfel seú decă numai eu îmi închipuisem acēstă alterațiune în fața Elisei, că-cī după ce sfērși lectura îmi înapoiă scrisóra ȳicēnd:

— Sērmanul de el, cât îl compățimesc. Nu-ți poți închipui durerea, pe care o resimț în mine pentru deplorabila sa stare. Domnia-ta de bună sēmă nu ai sciut că Iancu se află rău de tot, cel puțin așa-mi vine să cređ auđind vorbele și vėđēnd faptele Domniei-tale. Decă ai fi sciut că rēndurile pe cari mi le-ai dat acum, să le cetesc, au eșit din capul unui bolnav, — cum să ȳic, — unui bolnav de creeri, atunci de bună sēmă, le-ai fi ținut în secret și nu m'ai fi invitat să ieu sciință și eu de cuprinsul acelei scrisori. —

Sunteți deprinși a mă vedea schimbându-mi opiniunea fără de veste, fără nici un semn de trecere. Așa sunt eu făcut, ér acēstă a mea făptură m'a și adus în starea în care mă vedeți. Sunt pripit în decisiunile mele

și apucēnd pe o cale merg orbește înainte până la un punct, unde mă trezesc singur, seú unde mă trezesc alții, ér acēstă trezire se preface în turbare, care mă împinge pe altă cale, o cale pe nimerite, cum o apucă omul turbat.

Vorbele Elisei și purtarea ei rece mă treziră și mă scóseră de pe calea, pe care mă pusese scrisóra lui Iancu pentru a mă duce dintr'o rētăcire într'altă.

Elisa în întrevorbirea nóstră îmi rupsesse din rădăcină toate speranțele, cu care în nebunia mea mă măgulisem dela o vreme încóce.

Îmi veni ca o furiă, aș fi voit să fug în lume, să uit de răul, să scap odată de vecinicul chin, de nedumerrirea fără sfērșit. Dar mă înfrina, aducēndu-mi aminte de datorințele, care mă rețineau pe loc, adică datorința de a îngriji de prăvălia, ce se chiema acum a mea, și încă datorința, în adevăr secretă dar cu atât mai sacră pentru mine, de a susține pe Iancu și prin el pe Elisa.

Aceste simțăminte predomiau în mine când răspunsei Elisei.

— Aveți dreptate Dómnă mea, — ȳisei eu, — nu sciam, că aceste cuvinte după aparință rezonabile au purces din un cap lipsit de puterea inteliginței, seú decă sciam, de sigur sensul răpitor al acelor cuvinte îmi vor fi turburat și inteligința mea. Recunosc necuviința mea și vė rog să mă ertați aplicēnd față cu mine un grad de îngăduință tot atât de mare precum aveți piosul obiceiū de a-l aplica față cu Iancu. —

— Am sciut, — se grăbi Elisa a-mi domoli mhnirea, — am sciut, că un singur cuvēt va fi de ajuns pentru a te întorce de pe calea luncóasă, pe care vėđ că apucaseși. Acum, după ce ți-au revenit dispozițiunile în care pot să-ți vorbesc ca unui prietin, ce ne esci și ne vei fi tot-déuna, te rog să-mi spu cum te-ai hotărît în privința prăvăliei. Înainte de a asculta răspunsul Domniei-tale la întrebarea mea, trebuie să-ți spun însē, că inima mi se umplu de o mare bucuriă, când aflai, că ai cumpērat Domnia-ta prăvălia, și că Iancu a scăpat de acēstă sarcină împovărătoare, pe care el nu o mai putea duce, și care mă pune pe mine în conflicte fórtē dese cu nenea Gligore. —

Ce puteam să răspunđ Elisei la aceste cuvinte, decăt că voiū conduce de aici încolo afacerile prăvăliei și că Iancu nu va avea altă grijă decăt de a primi partea sa din folos.

Eu în adevăr nu sciam să mă port față cu femeile, și mai ales față cu Elisa, care avea o pricepere atât de lámurită și pătrunđetóre. Nu sciam să mă port, că-cī abia isprăvisem a vorbi, când mă pomenii, că-mi ȳise Elisa:

— Îți suntem fórtē recunoscetóri pentru bună-voința Domniei-tale și voiū primi mai ales în interesul copilașului nostru, vre o câtē-va vreme acēstă milă. Te rog, lasă-mē să-mi sfērșesc vorba, nu te opune cuvētului de milă, că-cī în adevăr decă ne vei da ceva din venitul prăvăliei, va fi o milă din partea Domniei-tale. Acēsta o sciū prea bine, și mărturisesc, că vom fi siliți a o primi pentru un óre-care timp, fiind-că nu ne putem întogmi traiul nostru de odată altfel, ci ni-l vom schimba cu încetul. Bun este Dumneđeu și ne va da puterea trebuincióasă pentru a susporta pe lângă celelalte toate încă și lipsa de toate ȳilele. Dar póte că Atotputintele va permite în mila sa, ca să-ı revină lui Iancu puterea minții. În asemenea cas ți-ar

putea da mână de ajutor în conducerea negoțului, meri-
tând apoi partea din venit, pe care acum Domnia-ta voesți
să ni-o dai, cum am ȳis și cum o repet din milosteniă. —

Nu mai sciam ce să răspund la această revoltă a
amorului propriu în contra unei umiliri. Încurcâi vre o
câte-va frase fără sens și vedând în fine că nu mai pot
scăpa din fundătura în care mă rătăcisem, mă sculaș și
luându-mi ȳiua bună mă dusei.

Dela această întâlnire nu mai încercai nici odată a
vorbi cu Elisa în intimitate, ba ocoliam pre cât puteam
casele în care ședea. Nici cu Iancu nu mă întâlneau prin
urmare adese-orî. Iancu în adevăr părea acum lipsit de
orî-ce cunoștință. Când însă mă întâlneau cu acest neferi-
cit, nu aveam alt gând decât a găsi vre un mijloc de
tămăduire, că-cî, — astfel îmi ȳiceam în mine — decât se
va însănătoșea Iancu, îi voių preda tôte în sémă și voių
putea scăpa din acest purgatoriu.

La cuvântul de purgatoriu îmi reveni în minte nara-
ȳiunea lui Dupierre și ideile sale dezvoltate în această pri-
vință. Îmi adusei aminte cum atribuisese el însănătoșarea,
Clarei, întorcerea ei de pe calea rătăcirii acelei sguđuirii
la care fu supusă prin prevederea morții ce o chemase
de bună-voia golind cupa cu otravă.

Îmi veni o idee străniă. Ideia de a încerca tămă-
duirea lui Iancu prin acelaș mijloc drastic. Dar decât se va
însănătoșea ducând pentru câte-va momente gróza morții?!

Vedeți că m'apucasem să alerg tot după năluciri!
Mai întâiu după mâna unei femei măritate, după mâna
Elisei, apoi după tămăduirea unui nebun, — și încă cu
ce mijlóce!

Dar stați, că-cî dorința mea în privința Elisei nu fu
nici decum o nălucire. Numai eų nu mă pricepeam în
asemenea lucruri și nu sciam să-mi aleg mijlócele cu care
aș fi putut să isbutesc.

Avui a face cu două femei în viața mea. Pe amên-
doue le-am tractat togmai din contra. Pe Clara, care nu
mă iubia și nu mă iubise nici odată, o impresurasem cu
grijile cele mai delicate; ér în momentul când nu-mi mai
putui face nici o iluziune asupra necredinței sale, îi scă-
pai viața.

Acastă femeia, cu tótă ușurința ei de minte, cu tótă
necredința ei, mi-a înavuțit inima făcând să răsará într'ensa
suvenirul unei fapte bune.

Pe Elisa, care mă iubise cu sânteniă și care mă iu-
bia încă, după cum îmi mărturisii ea însăși mai în urmă,
pe ea o respinsesem din capul locului și chiar după ce
începusem a simți în mine focul iubirei, nu sciussem să o
tractez după cuviință.

Nici acum n'ar fi trebuit să-i sparių conștiința ei
nepătată și simțitoré, n'ar fi trebuit să ating cu vorba, cu
asprimea sonului un lucru despre care nu se vorbește,
care se tracteză numai prin simțământ. Dar în darn îmi
sunt acum tôte, pentru ce să vi le mai înșir.

Astfel de idei îmi veniră prea târđiu; multă vreme
după ce se petrecură tôte, câte am să vă mai spun, pe-
 timpul când mă gândiam deja din chiliă la trecutul meų.

În ȳilele, în órele, în momentele de care vă vorbesc
acum, eram preocupat de singura idee de a părăsi din
nou Bucureștii și de a tămădui pe Iancu pentru a putea
îndeplini cu cugetul liniștit această a mea intențiune.

Lucru strănių! Dela un timp încóce, proorocia babei,

de jumătate ștersă din memoria mea, mă persecuta mai
des. Nu era semn bun, că-cî de această predicere îmi
aduceam a minte numai în momentele cele mai critice
ale vieții mele

XV.

Aci aștept vremea și ȳiua dorită,
Să veđ decât dreptul ceresc împérat
Privesce la fapta-mi ce este cumplită,
Séu numai la cuget ce este curat.

Gr. Alecsandrescu.

Iancu era precum s'a vorbit adese-orî despre densusul,
apatic peste măsură, cufundat în o vecinică tăcere. El
nu-mi vorbi nici chiar când mă întâlui pentru prima órá
cu densusul. În zadar îi pomenii de cuprinsul acelei faimóse
scrisori, prin care mă chemase la Bucureștii, în zadar de
prăvăliă și de partea sa din profit, pe care voiam să i-o
rezervez. Nu isbutii a scóte nici măcar două cuvinte din
gura lui.

Într'o séră dându-mi tôte silințele spre a îndupleca
pe Iancu, ca să-mi vorbescă, proferă singurul cuvânt:
„revolver“.

La auđirea acestui cuvânt nefast mă decisei a pune
în esecutare ideia mea, acea idee pe care o cunoșceți și
Domnia-vóstră, adică de a tămădui pe Iancu punându-l
pentru câte-va momente în gróza morții. Mă hotărîi a
esecuta această idee chiar a două ȳi.

Venii la Iancu și încă des de diminéță, aducând cu
mine un pistol cu două țevi, améndoué neîncărcate, dar
cu capsele puse.

Iancu páru cam surprins de visita mea care încă
nici odată nu fusese așa de matinală. Însé după obiceių
nu ȳise nimic ci stătu pe scaunul séu lângă masă proptin-
du-se cu améndoué cótele pe ea și rămânând pe gânduri.

Eų mă pusei față 'n față cu densusul și scosei pistolul.
La această vedere Iancu se turburá puțin, dar nu
ȳise nimic.

Eų însă începui a-i vorbi.

— Iancule erî mi-ai spus un cuvânt pe care l-am
înțeles pe deplin. Așa de bine am înțeles ce ai voit să
ȳici prin acel cuvânt, încât étă țî-aduc, ceea ce singur ai
dorit, îți aduc doctoria cea mai nimerită pentru bóla ta. —
Eų, care-ți cunosc tôte tainele, eų, care scių de unde-ți
isvoresce această milnire adâncă, nu pot să-ți dau alt sfat
decât: ómoră-te, trage-ți un glonț în piept.

La această alocuțiune Iancu deveni alb ca părății. El
se sculă de pe scaun și-mi ȳise cu o voce tremurândă:

— Ai dreptate Onufrie, numai un glonț mă mai póte
tămădui. Însé mie-mi lipsește curagiul pentru un aseme-
nea fapt. —

Pe mine mă cuprinsese în acel moment ca o furiă.
Ast nume trebuie să dau acelei simțiri, care mă împingea
cu forța înainte pe calea rătăciti pe care apucasem să
pășesc. Nu scių de unde-mi veni acea cruđime de fire,
o cruđime care mă puse în stare de a continua chinul
vederat de care suferia Iancu. De bună sémă n'aveam
alt îndemu decât convingerea despre infalibilitatea reme-
diului meų. Acastă convingere mergea crescând după ce
vėđui efectul minunat produs chiar prin preparativele curei
mele. Iancu la singura vedere a armei de foc, părăsise
vecinica sa tăcere și-mi vorbise.

La răspunsul lui Iancu, un răspuns, care nu-mi veni nici decum pe neașteptate, că-cî cunoșteam din epistola sa, cât îi era frică de morțe, la acest răspuns șișei par' că s'ar fi tractat despre un lucru foarte obișnuit :

— Decă nu găsești tu curagiū, ca să tragi în tine, îți voi face eu acest bine.

Iancu tresări la această propunere, precum tresară ucigașul când i se cetesce sentința de morțe, însă tot ca și ucigașul, care scie că nu este scăpare, Iancu nu șișe nimic, ci-și făcu cruce, aretându-mi prin acest semn, că este gata a-și primi morțea din mîna mea.

Eū luai pistolul de pe masă, unde-l pusesem, și mē făcui că-l încarc, arētēnd cu ostentațiune un glonț, pe care-l pusei pe ascunse éráși în buzunar, încercând țevile numai cu hârtiă.

Iancu mē privi tăcēnd, dar mē privi fără putere de distincțiune. Ochiī sēi își pierduseră deja lumina lor.

După ce gătisem această operațiune, pe care o esecutai cu tot adinsul foarte încet, mē convinsei despre calitatea bună a capselor, ridicând cocóșele pistolului.

La auzul trosnitului provenind din ridicarea cocóșelor, Iancu vru să-mi facă semn din mână să nu dau, însă nu putu.

Eū țințisem deja pistolul și slobozisem cocoșul.

Capsa pocni și împrăștiă puțin fum. Prin acest fum văđui, ca o nălucire confusă, văđui pe Iancu căđēnd la pămēnt.

La această vedeniă mē trecu un fior de morțe că-cî mē gândii : „Étă proorocirea babei împlinită, etă-mē ucigaș far de voiă.“

Atât eram de convins de morțea nemiđlocită a lui Iancu, încât când mē plecai acum pentru a cerceta starea căđutului, o făcui numai pentru a constata adevērul suposiției mele celei crāncene.

Iancu era mort. Îl ucisese gróza morții, o gróza pe care o provocasem eu și care mē cuprinsese acum și pe mine.

Fumul produs prin esplosiunea capsei plutia încă deasupra mortului, când părăsi eu acest loc de nefericire, ducēndu-mē unde mē purtau picioarele, fără prevedere unde voi ajunge. N' aveam altă intențiune decăt numai să scap de vederea acestui mort și să fug de urgia pe care această morțe neașteptată trebuia să scóle în contra mea. Mergeam cu singurul scop de a mē depărta. Ducēndu-mē așa împovărat cu sarcina căinței, imi veni o sete, un dor nespus după o pedepsă materială. Justiția nu pedepsia de acele fapte precum săvērșisem eu acum una. Trebuia dar să-mi caut și să-mi impun o pedepsă voluntară.

Mie monăstirile totdeuna mi se prezentaseră ca nise locuri de pocăință, nu este dară de mirat decă mē decisei a mē pedepsi prin renunțarea mea la viața lumescă, prin intrarea în călugărie. O dată această decisiune luată mē grăbiă a o esecută fără nici o întârziere și plecai chiar în aceeași di la monastirea Sinaia, unde ajunsei tārđiū nóptea și fui primit cu bunăvoință din partea starițului, care mē cunoștea încă din casa părintescă.

Înainte de plecarea mea dispusesem în prăvălie cele trebuinciose și lasasem un încris pentru Elisa, prin care dăruiam partea mea din prăvălie dēnsei, sēu mai bine șiș copilului ei și al lui Iancu, că-cî Elisa avea un prunc nevinovat. Această daniă o făcui pentru a repara după puțină greșala cea mare de care devenisem vinovat.

Tot odată lăsaī, afară de acea hârtiă formală, încă și o scrisóre către Elisa, prin care-i mărturisiam întregul păcat, și prin care o rugam în numele orfanului de a nu refusa ofranda mea de împăcare sufletescă.

În monăstire la Sinaia o dusei cātva timp, aș putea dice, bine, că-cî traiul evlavios imi alinase durerea cea mare și-mi liniștise sufletul. Apoi în timp de vară vieța la Sinaia, chiar a călugărilor, este o adevērată plăcere, de când această monăstire a devenit reședință princiară.

Pentru săvērșirea unei pocăințe nu-mi alesesem un loc prea nimerit; dar cu atât mai bine se potrivea acea ședere cu vârsta mea cea tineră, cu natura aplecărilor mele, care remaseră tot precum fură mai nainte, adică lumesci.

Sosind însă timpul de érnă și cu el liniștea adevērat monacală în chiliile nóstre mē pusei éráși pe reflesiu și ajusei în stare de nedumerire. Resultatul final al acestor reflesiu mi fu hotărîrea de a nu mē mirui încă de călugăr, ci a rămānea numai frate precum eram, petrecēnd atāta în acel loc sfânt, până ce se vor împlini de trei ori șapte luni din diua în care murise Iancu.

Până atunci înduraī cu nerăbdare viața călugărescă. În fine sosise și diua, pe care mi-o defpusesem eu însumi pentru părăsirea monăstirei.

Aveam de gând să mē duc la București și să-mi încerc încă odată, pentru ultima óră, norocul lângă Elisa. Togmai când mē dusei la hotelul cel mare, unde era și oficiul postal Sinaia, când mē dusei ca să-mi prenumēr un loc în diligență mi se predede o epistolă cu următorul cuprins :

„Iubite Onufrie, — scria Elisa, că-cî dela ea imi venia acea epistolă, — iubite Onufrie! Da, iubit mi-ai fost și iubit mi-ai rămas Domnia-ta. Acum și-o pot mărturisi fără de sfíelă, că-cî Domnia-ta esti departe de mine, într'o monăstire unde ai îmbrăcat rasa de călugăr și te-ai lepădat de plăcerile lumesci, și acum, după ce eu mi-am luat éráși un bărbat. M'am măritat, iubite Onufrie, m'am jertfit, pentru binele băețelului meu. M'am măritat că-cî nu aș mai fi putut trăi în lume singură cu durerea mea, o durere purcésă din convingerea mea, că acela pe care singur l'am iubit în viața mea, și care n'a fost altul decăt Domnia-ta ai fost silit prin cruda sórte a părăsi plăcerile lumii și a căuta în liniștea monăstirei repausul pentru sufletul Domniei-tale prea delicat. Și eu m'aș fi făcut călugăriță, decă nu aș fi avut îndatorire de a îngriji de sórtea copilului meu, m'aș fi dus în vre o monăstire, cu tóte că inima mea la această închipuire nu a găsit nici odată mângăerea cuviinciosă, că-cî (Dumneđeu să mē erte), eu nu simț în mine o putere de credință destul de mare, pentru a mē pune în stare, de a îndura lipsa tuturor, nu dic plăcerilor, dar chiar a necazurilor lumesci, cu care am fost deprinsă din cea mai fragedă a mea copilărie.

„M'am măritat dară și am luat de bărbat pe Alecsandru, pe acel tiner care a servit mulți ani în prăvăliă la noi și pe care Domnia-ta îl numiai posnașul prăvăliei. Cređ că mie-mi va fi soț credincios, ér copilului un tată bun. Eū însă mē voi sili din tot sufletul meu a-i întórcē binele, de care mē voi bucura prin el, uitând prin îndeplinirea datorințelor mele de muma și de soția, că inima mea visase o fericire, care nu mi-a fost dată să o ajung în această viață.

„Îmi va părea bine, decă aceste rēnduri îți vor aduce

mângăerea, de care știu că veți avea lipsă mare, cunoscându-ți sufletul plâpînd, și esagerațiunea remuşcărilor Domniei-tale.

„Mîngăe-te, iubite Onufrie, cum m'am mîngăiat și eu, după atîta durere cruntă.

„Rămăi sănătos și cuprinde-ne și pe noi în rugăciunile Domniei-tale.“ —

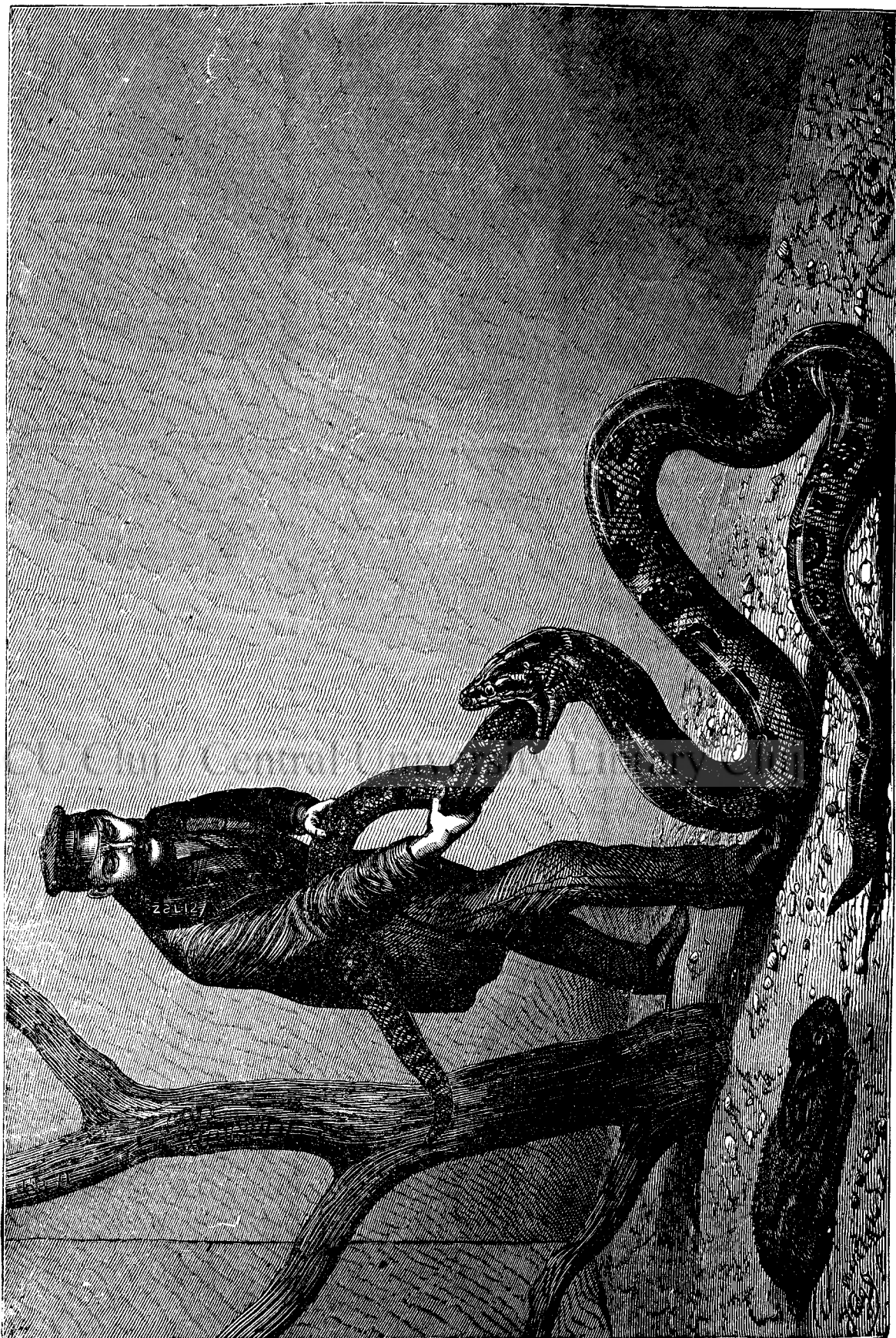
Cuprinde-ne și pe noi în rugăciunile Domniei-tale, — ȕicea Elisa. Dar mē mai puteam eu ruga după ce promisem scirea cumplită, care mē opri în monăstire, mē sili să întru ȕrăși în chiliă tog-măi în momentul în care eram gata a o părăsi pentru tot-dēuna. Acum din contră mi-o aleasei de șederea mea pentru vecie. Mē mai închinam eu de atunci? Da, închinam cu păharul în mână, alegēndu-mi de soți credincioși tot pe nisce captivi ca și mine, pe captivii butiilor: vinul și rachiu.

Acești amici nu m'au părăsit încă nici odată, mi-au rămas credincioși și m'au urmat aici în pustietate cînd fui isgonit din Sinaia sub cuvânt de bețiă, cum ȕiceau cālugării de acolo.

Vara măi trece merge și pe aici, cā-cî tot se măi rētăcesc cālători prin chiliile nōstre, cari, ca și Domnia-vōstră, își fac milă de chinul meū și-mi dau să beū! Ȕrna însă este cumplită; dar trece și ea, trece ca tōte.

Faceți-vē milă și dați-mi un leū, doui, ca să am să-mi cumpēr și de altă-dată de beut. —

Cu aceste cuvinte Onufriū își termină mărturisirile sēle.

Șerpi gigantici în grădina zoologică a statului în Pesta. (Pag. 450.)

Iubiți cetitori! acum judecați prin Domnia-vōstră înși-vē despre pățaniile și despre caracterul acestui nefericit, care din om cu educațiune bună, din om cu minte destul

de luminată, din om cu pozițiune în lume destul de potrivită, ajunsese în cea mai deplorabilă stare în care poate ajunge un om deprins cu cultura: ajunsese a nu mai afla mângăere în altă parte decât numai în timpirea simțămintelor, în — beție; ajunsese să declare vinul și rachiul de unieii săi consolatori credincioși din lume.

Ah nefericitul de el! Étä-l până unde-l dusesese ră-tăcirea sa. El, care-și atrăsese toate suferințele din lipsa de încredere în sine, care este rădăcina necredinței desă-vârșite, mărturisise acum dogma vinului și a rachiului.

Este oare de lipsă a vă mai spune că Onufrii își luă pedepsa meritată pentru această heresiă?

Nu ar fi de lipsă, însă pentru a urmări această vieță de plâns până la sfârșitul ei, vă rog să mai aveți puțină răbdare și să mă însoțiți până la fine, unde mă grăbesc și, eu a ajunge cât mai curând.

Un an după ce Onufrii își spusese istoria vieței sale, érašii ne duserăm la schitul Jalomița.

Ajunsesem pe acea pajiște cu erbă verde frumoasă, impresurată de stânci maiestose, cu formațiuni bizare. Acele formațiuni care te fac să vezi, aici o pétră în forma unei babe gigantice, acolo un călăreț vitéz, dincolo un urs, dincoace un cioban cu turma de oi, și alte multe, câte-și închipuesc fantasia agitată și frământată.

Calea ne ducea drept cătră una din aceste stânci, și érašii căutam, ca și acum un an, în uimire poteca, care să ne scotă la schit.

Sciam că nu mai suntem departe de ținta noastră, și cu toate acestea nu zăriam încă nici cea mai mică urmă a schitului.

Încet, încet ne apropiarăm de acea stâncă, care ne baricada trecerea, și érašii vădurăm, ca și acum un an, că poteca pe care mergeam, se urcă pe lângă acea stâncă, peziș în sus și te duce în altă poenă, mai mică decât cea dintâiu, însă mai înalt situată și impresurată de stânci și mai bizare și mai dese. Aici érašii începurăm a vedea urme de om. Mai întâiu cărarea deși îngustă și puțin practicabilă, este totuși mai bătută; pe urmă vârfurile stâncilor sunt împodobite cu cruci de lemn, mândre semne ale curagiului călugăresc.

Astă-dată numărarăm cu o cruce mai mult decât acum un an. Era o cruce pusă pe vârful cel mai primejdios, care se înălța de-asupra stâncilor celor mai ôble și mai lunecose.

Onufrii într'un moment de beție dusesese această cruce acolo și o înfipse pe acel vârf, punându-și cu propria sa mână semnul destinat a arăta trecătorilor unde își sfârșise acest nefericit țilele sale. După ce săvârșise acest act de bravură îndrăznită Onufrii se găti a se scobori érašii în jos, dar bét ce era, o luă drept cu fața spre prăpastia, și cădu rostogolindu-se, fără a se opri, între vâgăunile stâncilor, și sărind din muche în muche se opri sfârșit într'un abis de unde nu-l mai putu scote nimeni.

Astfel n'avu parte Onufrii nici măcar de un mormânt! Nici noi nu-i putem țice dară „fiă-ți țerina ușoră,“ că-cii ôsele lui zac în aerul liber, ér restul a devenit prada corbilor.

Sërmanul Onufrii! Totuși merită să-i consacram o lacrimă de jale și să-i țicem: Dumnețeu să-i țerte păcatele!

Datine, credințe și moravuri române.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(Fine.)

II. Plugușorul.

În satul său țargul, unde se află această datină, nu âmbă numai o cétă său două de băeți a ura, ci mai multe de odată. Din toate părțile se aud pocnetele bicelor, zurgăitul clopoțelilor, mugetul său răgetul buhaiului și strigăte de „mânați miei!“ și „hăi! hăi!“

Întreg satul murmură!

Și când două cete se 'ntâlnesc la o casă, una uréză, érá cealaltă așteptă până ce sfârșesc cea dintâiu și-apoi începe și ea. Prin această așteptare însă nu se nasce între plugărași nici o ne'ntelegere său cértă. Érá ai casii îndată cunosc când sfârșesc o cétă și începe cealaltă atât de pe modul urării, cât și de pe cuprinsul acesteia.

E de însemnat încă și aceea, că buhaiul precum și plugul nu sunt de neapărată lipsă la âmbărea cu uratul, ci acestea se iéu numai pentru a atrage mai tare atențiunea, pentru a face mai mare alaiu și a imita mai bine aratul. De aceea nu fiă-care cétă de băeți le iéu cu sine când âmbă a ura. Însă clopoțelul nu lipsesc nimenui; chiar și numai un singur băet, de merge a ura, ié cu sine un clopoțel său talancă, cu care acompaniază versurile.

Hohaho! séra 'nserat,
La Domnul N. n'am urat.
Ér Domnul N. s'a sculat

Într'o joi de diminătă
Când băteau zorile 'n față,
Pe ochi negrii s'a spălat,

Lui Dumnețeu s'a închinat,
Ér' nevasta lui frumoasă,
Sprintenă și dragostósă,

Fără de acestea, după părerea poporului, puțin s'ar deosebi urarea Plugușorului de celelalte colinde, său mai bine țis: atunci datina Plugușorului nu s'ar numi „Plugușor.“

„Colinda Plugușorului“, țice D-nul Burada, „vorbind despre aratul pământului cu plug cu doi-spre-țece boi, despre sémănatul grăului, seceratul, măcinatul lui și altele, era natural ca buhaiul, care imiteză mugitul boilor ce trag la brasdă, să fiă totdeuna însoțit și de un clopot său talancă. Și acesta fiind-că la noi s'a păstrat obiceiul, ca totdeuna, când sunt mai mulți boi său și alte animale la un loc, să aibă una din ele un clopot său talancă aninată de gât.“¹⁾

Clopotul și buhaiul sunt așa dară caracteristica Plugușorului.

Cei ce âmbă cu buhaiul, aceia sciú mai bine a ura. Urarea său colinda lor e în genere și mai lungă, mai frumoasă și întretesută de icône mai vii și mai răpitóre. A celorlalți e de multe ori mai scurtă, însă nici acesteia nu-i lipsesc nimica din frumșete. Spre încredințare mai reproduc aici o variantă a acestei urări, ceva mai scurtă decât cea de mai nainte, pe care asemenea am auzit-o dela un Român din Bucovina. Étä-o:

¹⁾ Almanach musical anul III., Jași 1877, pag. 65 și 66.

Un ştir ²⁾ alb pe mâni i-a dat.
 Domnul N. s'a şters curat
 Şi la ocol a plecat,
 Şi din ocol a luat
 Doi-spre-zece boi bourei
 În códă cudálbeî,
 În frunte şintáţei,
 În trup de-o mie de lei.

Mánaţi băţei!
 — Hăi! hăi!

Şi cu plugul Dumniî-séle
 S'a dus Domnul N. să are
 Délul Galileului,
 Care-î place grăului.
 Şi-a arat tot în lungiş,
 Şi 'n curmeşiş,
 Şi-a arat de deminéţá până 'n sérá
 Şi-a răsturnat un corn de téré.
 Ear de la améd şi până 'n sérá
 S'a aninat plugul într'un coş de rímá
 Şi s'a făcut tot fármá.

Ia mai díceţi băţei!
 — Hăi! hăi!

Domnul N. s'a supérat,
 Că plugul i s'a sfármat
 Pe-un cal alb a'ncálicat
 Şi la oraş a plecat,
 Şi-a cătat cât a cătat,
 Dar meşter bun n'a aflat.
 Şi când era mai scárbit
 Atunci étá c'a eşit

Faraon ³⁾ cel mare
 Cu barosul în spinare
 Şi cu foile 'n piclóre
 Şi s'a dat íute-a foi
 Férele-a le oţeli,
 Şi foi şi oţeli
 Plugu 'ndatá mi-l tocni.

Mánaţi flicáî!
 — Hăi! hăi!

Domnul N. se bucurá
 Plugul íute şi-l luá
 Şi cu dēnsul se 'nturná
 Şi 'n brasdá érá-l băgá.
 Brasdá négrá răsturná
 Şi gráu roşu sémáná:
 Gráu de verá
 Să rēsará
 Până 'n sérá,
 Până mâne să se cócă,
 Colac mândru ca să facá
 Şi s'aducá mâne
 Lui Dumneđeu pâne.

Mánaţi băţei!
 — Hăi! hăi!

Şi când sórele-a sfíntit
 Domnul N. din câmp s'a pornit
 Şi a casá mi-a venit
 Fórté bucuros
 Şi voíos
 Şi s'a culcat
 Pe-un pat
 De diamant . . .

Pocniţi copii!
 — Hăi! hăi!

Într'o Joi de diminéţá
 Când băteaú zorile'n faţă
 Domnul N. ér' s'a sculat
 Pe ochi negrii s'a spálat
 Lui Dumneđeu s'a 'nchinat
 Ér soţia Dumniî-séle
 Un ştir alb pe mâni i-a dat.
 Domnul N. s'a şters curat
 Şi la grajdú a alergat
 Şi pe-un cal a 'ncálicat
 Pe-un cal graur
 Cu şea de-aur,
 Cu potcóve de argint
 Ce prind bine la pámēt,
 Unde călca
 Balta seca,
 Brósca striga:
 Ócaca! ócaca!
 Fugí, lele, că te-a mânca!

Pocniţi băţei!
 — Hăi! hăi!

Şi-a mers la luná
 La săptămána
 Să vedá grául de-í copt.
 Érá grául era copt
 Rēscópt:
 În páu ca trestia,
 În spic ca vrabia,
 În gráunţ ca mǎrgáritarul . . .

Mánaţi flicáî!
 — Hăi! hăi!

Domnul N. s'a bucurat
 Şi pe loc mi-a şi plecat
 În tēra cea ungréscá
 Secerele s'arvunéscá,
 Şi s'a dus
 Şi-a adus
 Secerele
 Mǎrunţele

Cu mǎnunchi de viorele
 Pentru fete tinerele
 De sama dráguşii mele.
 Şi-a casá cum a sosit
 Secerátori a tocmit
 La secerat i-a pornit:
 Unii seceráú
 Unii snopi legáú
 Unii 'n cará aruncaú
 Şi la arie plecaú

Plesniţi flicáî!
 — Hăi! hăi!

Şi-a scos Domnul N.
 Din grajdúul Dumniî-séle
 Dóuē-spre-đece epe
 Sirepe
 Cu coşile călácanite,
 Cu copitele zugrávite.
 Cu copitele trieraú,
 Cu nárele strenutaú
 Grául că mi-l vēnturaú,
 Cu urechile 'n saci îl puneáú
 De nici căuş nu trebuia.

Ia mai mánaţi mēi!
 — Hăi! hăi!

Şi după ce mi-a gătat
 Tot grául de trierat
 Domnul N. a încárcat
 Dóuē-spre-đece cará
 De povórá
 Şi-a pornit la mórá.
 Dar ce fel de cará?
 Cará de cele mocánite,
 De buní meşteri alcátuíte:
 Cu butucii de scai,
 Cu spítele de putregáú,
 Cu ciolanii de obadá, . . . ⁴⁾
 Că de când sunt şi m'am făcut
 Aşa grea povórá încá n'am vedut.

Ia mai mişcaţi băţei!
 — Hăi! hăi!

Eará hóţa de mórá
 Când a vedut atátea cará
 Cu povórá
 A pus códa pe spinare
 Şi-a fugit pe drum la vale
 Togmaí ca şi-o fatá mare.

Mánaţi băţei!
 — Hăi! hăi!

Ear morariul meşter mare,
 Mámulica cui îl are!
 Cu brául de láná,
 Cu ciocanu 'n máná,
 C'o cojiţá de máláú
 Uscatá de nóuē ai,
 Întru'n picior că sárea
 Móra că mi-o amágia
 Şi pe loc că mi-o prindea,
 Pe căpétáú mi-o puneá.
 Móra se pornia,
 Galbenii curgea
 Domnul N. se repeđia,
 Cu polonicu-í stríngea.

Mánaţi băţei!
 — Hăi! hăi!

Şi-a 'ncárcat érá
 Dóuē-spre-đece cará
 De povórá
 Şi s'a 'ntors dela mórá
 Şi-a mers la curtea D-séle.
 Ear soţia Dumniî-séle
 Pe zebrele se puneá
 Şi la Dumniáului privia.
 Şi-apoi índatá s'a dat
 Mánecele-a suflicat,
 Nisce máni poleíte
 Că nisce tǎnjeli párlite.
 Şi-a íntrat din casá
 În casá
 După sitá désá
 De mǎtasá
 Pentru Dumniálor din casá,
 Şi din cămará
 În cămará
 După sitá rará
 De nágará
 Pentru slugile de-afará;

Mánaţi băţei!
 — Hăi! hăi!

²⁾ „Ştir“, provincialism în loc de „ştergar.“ Sub acéstá formá vine înainte mai adeseori în poesia populará. —

³⁾ Între multe alte porecle ce dáu Románií ţiganilor este şi aceea de Faraon. Sub Faraoni ínteleg ei numai pe ţiganí. —

⁴⁾ „Obadá“ numesc Románií din Bucovina cuele cu care cos doi ciolaní dela roşile carálor. „Obede“ sunt aşa dará cuele, cari şin ciolanii la roşii. —

Și-a cernut în sită și 'n covată.
 Și-a cernut făina totă;
 Și-a făcut un colăcel.
 De-a dragul să cați la el,
 Colac mândru și frumos
 Ca și fața lui Christos
 Tot în patru împletit
 Pentru noi plugari gătit.
 Trageți feciorași!
 — Hăi! hăi!

Dar noi Domnule N.
 Noi ne rugăm Dumni-tale
 Să ne dai vr'o trei parale
 Să ne cumpărăm mântale.
 Că pe cea vale
 Este viscol mare
 Și ne frige la spinare.
 Ear de nu, un bănișor
 Să-l punem în boldișor,
 Său vr'o câți-va pușori
 Să 'mpungem în boișori
 Să mergă mai târșor,
 Că-i nópte și-i târșor.
 Mănați flectăi!
 — Hăi! hăi!

Noi de-urat am mai ura,
 Da ni-i că vom însera.

Sfârșind acuma oratorul de urat strânge clopoțelul, se retrage de lângă ferestra unde a stat în tot timpul urării și atât el cât și ceealalți simbriași, ceealalți conșoți ai săi, după ce au mai pocnit de vr'o câte-va ori din bice, se duc cu toții și postându-se grămadă dinaintea ușei așteptă cu nerăbdare darurile din partea căsenilor, căroro le-au urat.

Darurile ce le capătă ei sunt acelea-și ce le capătă și ceealalți colindători, adică: colaci, nucii, mere, pere, bani etc. etc.

Și decât vom însera
 Pe la curțile Dumnilor-vóstre
 Cele nalte, șindilite
 Și cu aur aurite,
 Tot mai bine să plecăm,
 S'ajungem și să 'nserăm
 Pe la bordeele nóstre
 Cele mici și tupilate
 Și cu baligă lipite
 Și cu stele-acoperite.
 Mănați flectăi!
 — Hăi! hăi!

De urat am mai ura,
 Ne temem c'om însera
 Și cărările ni-s încurcate
 Ne-or apuca lupii de spate
 Și-or rămânea copilele nesărutate.

Ia mai trageți băeței!
 — Hăi! hăi!

Am mai ura, ura, ura,
 Da ni-i că vom însera
 Și nu suntem de-acolea,
 Că suntem din Buda-vechie
 Unde mâța strechie.
 De la Buda nouă

Unde mâța óuă,
 Și motocul miórlăesce
 Sare N. și-î plesnesce.
 Mănați mēi!
 — Hăi! hăi!

Am mai ura, ura, ura,
 Da ni-i că vom însera
 Și nu suntem de-acolea
 Ci suntem din Câmpulung
 Unde trag fetele 'n plug
 Și-o babă bătrână
 Dinapoî le mână
 Cu un biciu de lână
 Și când le plesnesce
 Sângele țisnesce.
 Mai mănați băeței!
 — Hăi! hăi!

Am mai ura, ura, ura,
 Da ni-i că vom însera
 Și nu suntem de-acolea,
 Ci din munți întunecoși
 Să fiți boeri sănătoși
 Séra sântului Vasile
 Să vă fiă tot spre bine!
 Opriți feciori!
 — Ahooo! hahooo!

Ér după ce au primit darurile și le-au predat căsierului comun plăcă fără să-i ureze de nou, ca nu cumva mai pe urmă să le facă óre cine aruncare, că l-au trecut cu vederea . . .

Astfel âmbă ei apoi dela casă la casă până târșiu după među noptii, când, împărțind frățesce între sine tóte darurile câștigate și dorindu-și unul altuia noroc, mulți ani și sănătate, se duce fiă-care pe acasă.

S. Fl. Marian.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Caféua.

Rar se va găsi o băutură atât de răspândită și de întrebuițată ca licórea produsă din grăunții de cafea. Tóte conținutele pământului, cele nóuë ca cele vechi, se adapă cu această licóre, care póte fi medicină întrebuițată cu moderațiune, dar póte avea și rele urmări, când cine-va abuză de ea. Sunt țeri ca Belgia, Holanda, Englitera, unde clasa sërmană se nutresce mai esclusiv cu cafea, séu mai bine dis cu acea zémă de prune, fără aromă, fără tăriă, pe care ei o numesc cafea și o întrebuițază fără zahar și fără lapte. Sërac nutremânt! Ceea-ce la clasele înalte este un lucș, un miđloc de a ușura mistuirea diferitelor cărnuri, la acești bieți ómeni este un miđloc de a face să alunece mai ușor pânea uscată.

Caféua a devenit dară o băutură indispensabilă pentru bogat și sërac, o băutură, a căreia lipsire de pe piețele Europei ar produce o adevărată catastrofă.

Nu a fost însă tot-déuna așa. În timpuri bătrâne această licóre aromatică nu era cunoscută decât în Arabia, de unde își trage și originea împreună cu numele științific: *coffea arabica*. De aci se transplântă caféua numai în secolul al 16-lea mai întâiu în Egypt și apoi în Constantinopol. Un medic german, Leonhard Rauwolf făcu mai întâiu caféua cunoscută în Europa prin descrierea călătoriei sale în anul 1573. Doctorul Prosper Alpinus o introduse în 1591 ca medicament în Veneția; acest

medic a cunoscut-o mai întâiu în Egipt în grădinile unde se cultiva arborele de cafea. Numai pe la începutul secolului al 17-lea trecu această medicină în domeniul public ca miđloc de netremânt în tótă Italia. De aci merse caféua în Francia și Englitera. În sfârșit pe la finea secolului trecu ea ca băutură și în Germania.

Cea dintăiu cafenea publică în Europa s'a înființat în anul 1551 în Constantinopol. Un servitor grec al unui neguțator englez, care purta comerțul cu orientul, înființă în 1652 cea dintăiu cafenea în Londra. Parisul veni la rând numai în anul 1670. Cafenéua de atunci există și astăzi sub numele de „Café Procope.” După Paris veni Marseille tot în Franța; în anul 1694 Lipsia căpătă mai întâiu în Germania o cafenea și în 1696 Nurnberga. În Viena deschiderea unei cafeneli este împreună cu un fapt de bravură. Când fu împresurată această capitală de Turci un Polonez se arătă de o vitejiă deosebită în apărarea ei. După eliberarea orașului acest vitez primi, drept răsplată, privilegiul de a deschide cea dintăiu cafenea.

Caféua ca băutură de lucș și-a aflat însă și inimi, ba și-a atras chiar interdicere oficială și pedepse grele. Abia au trecut o sută de ani, de când în principatul Hannovera fură cassate tigăile de cafea ale țeranilor, și până în timpurile cele mai nóuă băcanii, care cutează să vîndă cafea, își pierdea concesiunea comerțului lor.

Caféua crește pe un arbore numit: *coffea arabica*, care se dezvoltă mai întâiu în interiorul Africei între Nigru și Abisinia, de unde se transplantă în Arabia, pe urmă în Indi. Acest arbore este subțire, puțin crăcos, atinge o înălțime până la 9 metri. Foile sale sunt cam ovale, totdeauna verzi și strălucioase. Tot-deodată poartă acest arbore flori grămădite, alburii, cu miros de jasmîn, și fructe, parte necoapte de color verde, parte coapte și atunci roșii. Fiecare fruct cuprinde două simburii lipiți unul de altul cu fețele lor late și brăsdate.

În stare cultivată arborele de cafea nu trece peste o înălțime de trei metri, și formeză o piramidă cu crengi horizontale, care se lătesc spre partea inferioară a trunchiului. Fructele roșii ale arborelui se usucă mai întâiu la aer și la soare pe urmă se introduc într'o móră, care le desface de acoperământul cărnos. După aceea trec aceste fructe printr'o móră cu cilindre pentru a se despărți de peela lor cea grosă. În sfârșit bónele de cafea astfel produse se sorteză, adică cele întregi se aleg din cele stricate. Astfel se produce caféua în bóbe, care ajung la noi învelite într'o cojiță de albuș de ou uscat. Bóbele de cafea variază în formă, color, miros și gust după modul de cultură și locul unde se plânteză, după vîrstă și anotimp.

Încă pe când se usucă fructele îndată după seceriș, pòte să se schimbe grăunțele; deși uscarea nu trece peste 3 sau 4 zile, când e vreme frumoasă, totuși pòte întreveni o plòe, care aduce fructele în căldură de fermentațiune. În urma acestui proces chemic grăunțele se face galbui și-și pierd pelița, prin urmare o parte din calitățile cele bune. Pentru a alege și a deosebi diferitele calități de cafea trebuie să judece cine-va mai mult după miros decât după color și forma grăunțelii; această deschiinire este o consecință a esperienței, teoria nu pòte să însemneze cu cuvinte mirosurile specifice. Cu toate acestea se pot da óre-care reguli, care însă nu sunt prea sigure astăzi, când falsificarea se vîră în toate. Cu cât e grăunțele mai uniform, mai crescut și mai plin cu atîta e sorta mai nobilă; cu cât e mai vechiu, cu atîta e colora mai deschisă.

Caféua de pe țermuri este mai mică, mai slabă și mai nenobilă decât cea din plantațiuni. În genere este de observat, că un grăunte crud (nepărit) de cafea bună nu se îmòe și nu înotă în apă, ci cade la fund și decât fierbe cine-va un lot de cafea crudă cu două tase de apă până mai rămîne a treia parte, fluiditatea astfel produsă, fiind turnată la aer pe o farfuriă de porcelan, trebuie să fiă galbină deschisă ér nu brună viscosă și după ce se răcesce nu trebuie să se facă verde.

Diferitele sorte de cafea mai des întrebuintate sunt: Mocca, Levante, Iava, Surinam, Sumatra, Portorico, Domingo, Iamaica, Rio, (Brasil, Santos, Santos-Campinos, La Guayra), Bourbon, Cayenne și Martinique.

Vom descrie numai unele din aceste sorte, adică acelea care vin mai des în comerțul nostru.

Cea mai bună cafea este Mocca; ea vine din Yemen (Arabia), care este și légănul cafelei. Cea mai mare parte a ei se consumă însă în Arabia, Syria și Egipt; ceea ce se esporteză rămîne în Armenia și Turcia. Piața principală este Beit el Fakih în Arabia și transporturile pentru

cetățile Europei sudice trec peste Cair și Alecsandria. Ceea ce se vinde pe la noi sub nume de „Mocca“ nu este adevărată, și chiar când grăunțele poartă cu drept acest nume nu este prima sortă levantică, ci a două abisinică seú a treia indică. Adevăratul grăunte de Mocca este mic, sur bătător în brunet seú verde, tare, rotund și semitransparent, pe când aceea care se esporteză este netransparentă, lată, alburii.

După Mocca, cea mai bună cafea se produce pe insula Iava, cafea holandeză, ca și Sumatra.

Iava se împarte în mai multe sorte, cum sunt: Batavia, Cheribon și Samarang. Grăunțele este în genere mai mult galbin, seú și galbin-verdu, alburii, sur, brun-galbin, totuși se găsește de toate colorile. Și mărimea bonului este felurită, deși este el în genere mare și lungăret: tot-deuna are însă o peliță superioară aramiă seú bronzii, mirósă ca un sac vechiu și brazda feții plane este galbină-brunetă. —

Cheribon este o sortă mai de jos și Samarang numai rămășițe. Cu cât e Iava mai vechiu cu atîta are un gust mai bun și e mai brunet. Aceste sorte pierd o parte mare din greutate prin prăjire. Sorte uniform închise și verzi sunt tot-deuna ordinare.

Surinam are bóne mari și rotunde, care sunt mai grele decât Iava și toate celelalte sorte. Mirosul ei e cam acru, decât o ține cine-va la nas în améndoué mînile. Colora este albastră seú verde-închisă.

Portorico are o crustă argintii, bóne pline, crescute, de color uniformă, albastră-verdu, egale, și nu prea mari. Mirosul lor este greu și tare. Acestă cafea nu conține nici bóne rupte, nici albe seú negrii, necoapte nici petrii. Cel care se vinde sub acest nume și posedă defectele amintite nu este nici decum „portorico.“

Domingo, de pe insula Haiti seú San-Domingo, are bóne lungărete mari alburii și mai mici verzi deschise și albastrii; colora principală este galbină; are multe petrii și rupturi, dar mirósă bine și are un gust plăcut.

Iamaica este cea mai bună cafea vestindică. Bónele sale sunt de o mărime mijlocie, de formă lungăretă, fără crustă, de o color albăstriă-verde, un miros și gust tare și plăcut. Acestă cafea încă rămîne mai mult în Englitera, și altele asemenea ei se află în curs pe la noi.

Martinica încă este o sortă vestindică escelentă. Bonul ei are o crustă argintie, este îngust, plin, de mărime mijlocie, de color albăstriă-sură; mirosul și gustul lui este curat și tare. Acestă sortă rămîne mai mult în Francia. Grăunțele galbui este a două sortă, și cel albăstriu nedeterminat cea ordinară.

Caféua Bourbon sémănă foarte mult cu Mocca dar nu se găsește adevărată, decât în Francia. Asemenea Trinidad și St. Lucie; ér escelenta cafea Ceylon rămîne totă în Englitera.

Acestea sunt sortele cele mai bune. Altele inferioare se mai află în comerț. Între acestea La Guayra spălat, care atunci se arată pestriț, dar strălucios, și care câte-odată pòte fi bun în felurile sale nuanțe. Acestă cafea se pòte confunda ușor cu Portorico și Iava; numai un miros particular, tare, pe care-l au toate cafelele

de Rio, și care întepă neplăcut, poate să o deosebescă. Ea crește în Caracas, ér numele din comerț îl are dela portul de unde se esportază. Grăunțele ei este mișlociū, lungăreț albăstriū și adesea are un gust neplăcut.

Ca Portorico se vinde adesea Porto-Cabella, care vine din Venezuela, dar pe lângă totă asemănarea ei cu Portorico se poate recunoște prin aceea că multe grăunte au o dungă roșietică.

Caféua de Sumatra este cea mai ordinară. Ea are grăunțe mari, late, adesea rupte la améndouē capetele; colórea acestora este galbenă, brunetă, seă roșietică, chiar negrie și neguțătorii vënd acest soiū sub nume de cafea „prăjită” pentru acele economé nesciutóre și nepractice, care cumpără cafea prăjită gata.

Acestea sunt cafelele cele mai în us. Se vinde însē și un amestec de grăunțe rupte și stricate sub numele de triage; acesta să se cumpere numai decă se poate recunoște că sfărimele se țin de una și aceeași sortă de cafea bună, ceea ce e fôrte rar. Marfă mărinată să nu se cumpere nici-odată; fiind-că apa de mare pătrunđend în bóbe le dá un gust amar și sărat.

Falsificarea s'a vîrit și în comerțul cafelelor. În Francia și Englitera a ajuns acéstă industriă atât de departe, încât se fabrică „bóne artificiale” din lut, praf de cicoriă și alte materii străine care se comprimă în forma bóbelor de cafea. — Decă n'am ajuns peste tot la un așa mare grad de perfectiune, colórea cel puțin se falsifică fôrte des, de óre-ce mulți cumpărători cred că pot recunoște sorta de cafea după colóre. Pentru a-i da bonului mai rēu o colóre galbină asemenea bonului de Iava, ajunge să-l încăldescă cine-va stēmpērat. În cele mai multe casuri se imiteză artificial colórea cam verde, argintie, și albăstrie, pentru a da bonului numele de Portorico seū Iamaica și un preț mai mare. Pentru a da sortelor mai rele colórea albastră străluciosă de Portorico, le bagă într'un butoiū cu sulfat de fier, praf de cărbuni, albastru de Prusia seū soluțiune de indigo, în acid sulfuric. Aici le scutură câtă-va vreme, pe urmă le bate bine, le stropesc cu amoniac subțiat și le usucă la aer.

Tóte aceste cafele colorate artificial își pierd colórea în apa, în care se spală, ceea-ce trebuie să se întēple cu orī-ce probă înainte de a se cumpăra seū de a se prăji. Chiar mâna se murdăresce decă o frecă cine-va la neguțător cu aceste cafele. Sunt fabrici mari, care se ocupă numai cu coloratul cafelelor.

Până aici am arētat sortele principale de cafea și falsificările la care sunt espuse. Ceī, care cumpără cafea neprăjită, ceea-ce este cu mult mai bine, o prăjesc singuri acasă. Ómenilor economi le dăm un mișloc economic de a-și prăji caféua. În mașina, în care se prăjesc de

obiceiū un punt de cafea, să se pună $\frac{3}{4}$ de punt amestecate cu $\frac{1}{4}$ de pâne négră de casă tăetă în cuburi și uscată bine pe sobă. Acest amestec se prăjesc ca de ordinar. Pânea arsă atrage ca o sponghiă părțile uleióse ale cafelei, ba ce e mai mult, când se macină, dá îndărăpt prafului de cafea părțile constitutive înghițite și înmulțesc masa.

Acéstă cafea prăjită, păstrându-se câtă-va vreme, își pierde ușor aroma. Se poate însē încungiura acéstă pierdere. Ajunge să presare caféua prăjită încă caldă cu $1\frac{1}{2}$ părți de zahar candis (candel) pentru 50 părți de cafea. Acest zahar impresoră într'un moment caféua și îi suge aroma. Artificiul acesta dá un rezultat deplin favorabil; caféua își păstrează aroma.

Caféua prăjită și măcinată gata se găsește și în comerț. Acéstă specie este cu mult mai ușor de falsificat decât caféua crudă. De aceea desmētăm pe orī-ce economă de a întrebuița cafea măcinată din comerț. Acésta nu mai conține nici chiar speciile cele mai rele de cafea, ci este un preparat amestecat, compus din prafuri fără preț de felurite substanțe prăjite. Decă va supune cine-va unei cercetări microscopice „cele mai bune prafuri de cafea” care se vënd în pachete și cutii cu etichete laudăróse, va vedea că nu conțin nici urmă de cafea adevărată. Acolo va afla cicoriă, ghindă, făină prăjită, zahar prăjit, și alte prafuri mai de rēnd, adesea grețóse, numai cafea nu, deși eticheta pórtă: „adeverat Mocca.” Cele mai multe din aceste cafele falsificate pórtă nume englezesci, ca: Finest Mocka-Coffee — Old Mocka — Old Turkey. — Finest Iamaica-Coffee. — Finest Iava-Coffee — Costa Rica-Coffee — Plantation-Coffee — Parisian-Coffee — și așa mai departe; mai tóte conțin puțină cafea rea seū de loc. Pentru a afla, decă într'o cafea se află cicoriă, ajunge să clătinăm în apă caféua măcinată. Decă nu e cicoriă, apa nu se coloréză; decă este, apa capetă o colóre galbină seū brună, după cantitatea mai mică seū mai mare de cicoriă amestecată. Caféua curată plutesce de-asupra apei; praful de cicoriă se duce la fund. Orī-ce cafea falsificată este mai négră.

Pentru a descoperi prezența cafelei de ghindă, să se filtreze o porțiune mică cu apă ferbinte printr'un strat de praf de cărbuni de óse așezat pe hârtie înghițitóre. Adăogēnd la acéstă fluiditate puțin sulfat de fer disolvat în apă, amestecul va lua o colóre de cernelă decă se află ghindă în cafea.

Prezența făinei face viscosă soluțiunea în apă ferbinte. Filtrând o óre-care cantitate din acéstă apă prin cărbuni de óse și adăogēnd câte-va picături dintr'o soluțiune de iod, fluidul capetă o colóre violetă seū albastră. Golomozind între degete puțin praf umed de cafea curată, acesta nu capetă formă de aluat, ci rămâne tot prăfos; decă din contră caféua conține praf de cicorie, făină etc., praful se golomozesc în formă de aluat.

(Va urma.)

Șerpi giganti.

O însușire deosebită a șerpilor este facultatea de a-și putea lărge gura și gâtul mai mult chiar de cum este grosimea lor naturală. Acésta provine de acolo, că fălcile lor sunt împreunate printr'o legătură de șgăriū elastic. Astfel șerpi de cei mai mici pot să înghită brósce și alte ființe, care sunt mult mai gróse decât corpul lor. Ca să nu se înec natura i-a provēdut astfel, că le-a așezat canalul de

respirare, aorta și cu celelalte artere ale plumănilor în o singură cameră a inimēi. În modul acesta trecerea sângelui în plumăni póte fi oprită fără să aducă mórte. Chiar sub recipientul pompei pneūmatice pot persista șerpii 24 óre. Astfel dară nu sunt espuși pericolului de a muri înecați nici decă staū mai mult timp pentru a înghiți prada, ce-aū vēnat; pe lângă acestea pentru ca să nu fiă espuși

pericolului de a li se opri prada în gât, ei produc un fel de zole, care fac gâtul lor foarte alunecos. Cu toate acestea, cu deosebire la șerpii giganticî de prin zona fierbinte durează înghițirea une-orî câte 2 zile. Stomachul încă li se estinde și de aceea după ce au înghițit un animal cu mult mai mare decât stomachul lor staău câte trei zile în nemișcare, că-cî stomachul unflat nu le permite mișcarea. În cazul acesta îi poți omori foarte ușor.

Esistă numai două genuri de șerpi giganticî: Boa și Python, dar cu vre o 31 de specii. Cele mai multe specii trăesc în America, și ajung o lungime până

Lăcomia acestor șerpi este așa de mare, încât sunt în stare a se înghiți unul pe altul, după cum se vede în ilustrațiunea de pe pagina 445 a acestei foi.

În grădina zoologică a statului la Pesta nu demult un șerpe din genul Boa a înghițit pe altul din genul Python; dar fiind-că Python este mai mare, respective mai lung ca Boa, nu l'a putut înghiți întreg. Inspectorul grădinei sări iute în ajutor, cercă să tragă afară pe nenorocitul înghițit; dar în deșert i-au fost toate silințele. Ba, ce e mai mult, și înghițitorul trebuia negreșit să-și plătescă lăcomia cu mörte, decă inspectorul

Primăvéra și tómnă.

la 30 urme. Deși sunt toți neveninoși, totuși sunt foarte stricăcioși și păgubitori, că-cî omöră multe animale și sunt în stare să înghită un vițel de bibol întreg, nesfășiat.

nu ar fi tăiat partea, ce nu încăpea în stomachul nesăturatului Boa!

Esemplu de învățatură pentru semenii lui Boa din genul omenesc!

Primăvéra și tómnă.

Alegoriile sunt un gen foarte plăcut și care produce mare efect față de celelalte ramuri ale literaturii. Ne place să comparăm viața omului cu cele mai diferite lucruri: cu un riū, cu o călătorie, cu anul etc.

Ilustrațiunea noastră represintă comparațiunea a 2 anotimpuri — primăvéra și tómnă cu 2 etăți din viața omului — cu junețea și cu bătrânețea. Ce este alta primăvéra, decât junețea unui an? În primăvéra sunt toate speranțele unei tómnă bogate; în iunie avem ilusiunile unui viitor strălucit și fericit. Tómnă ne consolază prin

suvenirul unei primăvéri plăcute; la bătrânețe trăim mai numai cu suvenirul unei junii fericite.

În genere putem dice, că speranțele și suvenirile sunt genii conducători în viața omului. În copilărie avem speranțe de o junețe din cele mai fericite. Decă, ca juni sörtea nu ne suride tocmai des, ne consolăm cu suvenirul unei copilării inocente și fericite tot-de-o-dată. Cu toate acestea nu încetăm a spera o stare mai bună. Vine cu pași repeđi etatea a treia maturitatea. Trista realitate a vieței. în care ne-a aruncat prea de timpuriu pașii neîndurați ai

timpului, nu ne mai lasă decât mângăerea suvenirului despre unele momente fericite din juneța plină de farmec, și mângăerea speranței în o bătrânețe mai ticită. Din nenorocire însă bătrânețea este starea cea mai tristă din viața mai tuturor muritorilor. Pe lângă prea tristele es-

periințe ne mai îngreuzează și scăderea puterilor, — apropierea morții. Numai suvenirul trecutului și speranța într-o viață mai perfectă și mai bună dincolo de mormânt — ne mai rămâne!

Un dor.

Diua fuge, nóptea vine
Nópte di pe aripí line
Sbor, pierind și urma lor.
Totul fuge, totul sboră
Totul tainic se streacă
Numai eú păstrez un dor!

Anii-mi fug, fruntea se-înclină
Timpul rana înmi alină
Numai doru-mi stă pe loc.
Anii sbor, fruntea 'ncretesce
Simt că viața-mi se topește
Numai doru-mi arde 'n foc.

Eú plutesc din astă lume
Sbor în lunca fără nume,
Sbor departe d'ori-ce chin . . .
Umbra morții mă lovesce
Simt cum sângele se-oprește . . .
Doru-mi sboră c'un suspin.

București, 1 Martie.

N. Baboan.

V a r i e t ă ț i.

Crestinismul în India. Diarele indiene vorbesc despre o mișcare însemnată, ce se observă între locuitorii indigeni, spre ost de la Tunivelly. Nu mai puțin de cât 16,000 indieni s'au declarat gata a primi creștinismul și a se boteza. Episcopul Caldwell scrie în această privință: „Sat după sat părăsesc păgânismul, și cer primirea lor între creștini.“ Ca motive probabile a acestei mișcări, se semnalază cele patru călătorii ale episcopului, întreprinse în anul trecut printre indigenii păgâni, precum și mai cu seamă, ajutorul oferit de englezi, celor suferitori de fómete.

Crinolinele. Din capitala modelor se anunță următoarea știre senzațională pentru lumea damelor: În oficiile tainice ale Parisului, unde se creiază modele pentru toate țările pământului, se desfășură actualmente un proces, ce va surprinde de sigur cea mai mare parte din publicul seculului frumos. Crinolinele vor deveni érá potrivite pentru salon, și-și vor serba în tómnă viitoare, ca articole de modă, renvierea. Deja număróse mașine de cusut desvoltă o activitate mare, spre a efectua din per de cal mií de esemplare din această bucată de toaletă, care își vor face apoi turul prin toate părțile pământului spre a crea din nou stimă, și recunoștință generală productului marelui națiunii, deja dat uitării. Interesant va fi stadiul de trecere, de la moda actuală strimțá, la celalalt estrem. Ceea ce e mai caracteristic, este că Franca republicană, făcând propaganda în favorul crinolinelor, introduce un articol de modă, lepădat de împărătesa Eugenia. Cum se schimbă timpurile!

Congres internațional de igienă. Organizatorii acestui congres, care se va ține în primele 15 zile ale lunii lui August, la Paris în palatul Trocadero, fac apel medicilor, chemistilor, fizicianilor, meteorologistilor, farmacistilor, arhitecților, inginerilor, veterinarilor, administratorilor, adică tutulor înveșăților, tutulor ómenilor speciali, carí prin situațiunea, prin competența, prin natura lucrărilor lor, pot concura să stabilească și să aplice regulile de igienă. Acest congres va completa de sigur, într'un mod util și profitabil, congresul de igienă ținut la Bruxelles în 1876, în care un mare număr de cestiuni importante, privitoare la igienă, au putut fi ridicate și chiar rezolvate. Programul cestiunilor, regulamentul și amănuntele organizațiunei congresului de Paris, se vor publica în curând. Tóte cererile de deslușiri, relative la congresul internațional de igienă, trebuiesc adresate d-lui dr. Liouville, deputat, secretar general al congresului, la palatul Tuilerielor (pavillon de Flore).

(Rom. lib.)

Testamentul profesorului Pütz. Acest învățat ale cărui opere didactice sunt cunoscute și traduse în cele mai multe limbi, muri de curând la Köln, unde funcționa ca profesor. Reposatul Pütz, în testamentul său, a lăsat cea mai mare parte a averii séle, câștigată prin publicațiunile séle didactice, de istoriă și geografică, tot pentru instrucțiune. Anume el a fundat trei stipendii pentru trei studenți ai facultă-

ții de filosofă la universitatea din Bon. Acestia vor trage 600 mărți anual, venitul unui capital de 40,000 mărți, testat de repozatul pentru acest scop. Pütz a lăsat 15,000 mărți pentru îmbogățirea bibliotecelor de universitate, cu opere istorice și geografice. Restul averii séle de 60,000 mărți, l'a lăsat tot pentru scopuri didactice.

Usina Krupp. Usina Krupp din Essen posedă deja un ciocan care cântărea 1000 chintale. Diarele germane anunță că d-nul Krupp va construi un ciocan în greutate de 2,100 chintale și care va cădea dela o înălțime de 4 metri. Cheltuelile de fabricațiune a acestui ciocan sunt evaluate la mai mult de 4 milioane mărți. Usina a fabricat într'o lună, după comanda Rusiei, 250 tunuri de câmp, 30 tunuri de câte 15 centimetri, 15 de 24, 8 de 28 și 1 de 35¼.

Nutremântul cel mai necesar al cămiloror. Între nutremintele cele mai necesare ale cămiloror se numără sarea, de unde provine, că ele mănâncă cu atâta plăcere eflorescențe de sare, seaú așanumita gudșir, care acopere în mari cantități stepele Mongoliei; în lipsa acesteia mănâncă cămilele, deși cu mai puțin folos, sare curată, care trebuie să li se dea de două séu de trei ori pe lună. Dacă nu capătă sare în timp mai îndelungat, încep a slăbi, de ar avea nutremânt cât de mult. În acest caz înghit de multe ori petri albe, privindu-le drept sare. De altfel cămilele nu aleg nutrețul: rod óse vechi și îngălbinite, curele, bucăți de piele, și nu prea crușă nici șelile. Ba s'a întâmplat chiar de au mâncat corturile stăpânilor lor, decât suferiseră mult de óme. Unele cămile mănâncă și pesce: unui călător i-au mâncat pieile de pasere, destinate pentru împăiere, pe când erau întinse ca să se usce. Cămila mongolică póte răbda fómeya și setea până în decurs de șecce zile. De altfel cu cât sunt mai tinere și mai bine grijite, cu atât pot suporta mai mult fatigele și fómeya.

Limba elefanților. Un zelos vânător de elefanți, un major anume Leveson, a făcut nisce observări interesante cu privire la tonurile, pe care le produc elefanții. Acestea sub condiții anumite sunt sonuri anumite și de aceea putem vorbi cu dreptul de o limbă a elefanților. Maiorul Leveson se exprimă în această privință în modul următor: Patru sunt cu deosebire tonurile, prin care-și exprimă elefantul starea sa internă. Primul e un șuerat, care se produce prin suflare cu tromba; acesta exprimă mulțumire și viață liniscită. Al doilea e ton de frică și de spaimă; acesta se produce cu gura și sémână în parte cu sonul Pi-Rut, Pi-Rut. Al treilea e tonul trompetei, pe care-l dá elefantul când e iritat de cineva; acest son se schimbă într'un muget surd, séu într'un sbieret pătrunzător, decât elefantul e iritat până la estrem, său când năvălesce asupra atacătorului. În fine al patrulea sunet se póte reda cu Urmf-Urmf. și semnifică nemulțumire séu jale. Acest sunet îl produce elefantul când e flămând, ostenit prea împovărat, séu când sta pierdut de turmă.